

УДК 811.161.2'282(477.52/6)

DOI: <https://doi.org/10.18524/2414-0627.2023.30.283884>

Ю. С. Бевз,

*Донецький національний університет імені Василя Стуса,
асистент кафедри загального та прикладного мовознавства
і слов'янської філології*

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ З КОМПОНЕНТОМ 'МІФОЛОГІЧНА ІСТОТА' В АНГЛІЙСЬКІЙ НАЦІОНАЛЬНО-МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ: ФРАЗЕОСЕМАНТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ

У статті опрацьовано типологію міфологічних істот, актуалізованих у фразеологічних одиницях англійської мови із визначенням самої суті репрезентації міфологічного коду культури засобами англійської фразеології, а також представлено контексти вияву фразеологічних одиниць із компонентом 'міфологічна істота'. Об'єктом дослід-

дження є фразеологічні одиниці англійської мови з компонентом 'міфологічна істота', предметом постає міфологічний код культури, який репрезентують міфологічні істоти.

У дослідженні використано такі методи: логіко-поняттєвий, узагальнення та систематизації, описовий. Як спеціальні методи застосовано метод компонентного аналізу фразеологічної одиниці (для ідентифікації й відбору фразеологічних одиниць англійської мови з компонентом 'міфологічна істота'), метод параметричного аналізу семантичної структури фразеологізму (для розподілу фразеологічних одиниць за відповідними групами етносубкодів).

Міфологічний код культури у дослідженні позиціоновано як сукупність образів архаїчних, первісних релігійних уявлень людей, що постають із загальних положень, які покладені в основу теоретичної міфології і слугують своєрідним транслятором світоглядних уявлень людини. У фразеології міфологічний етнокод духовної культури співвіднесено з образною основою первинного словосполучення фразеологічної одиниці, сформованої під впливом міфологічного мислення в системі духовної культури етносу. На підставі міфологічних уявлень про всесвіт і буття людини в ньому закономірним є систематизація видів етносубкодів у просторі міфологічного етнокоду культури. У межах міфологічного коду культури виокремлено 7 типологічних його різновидів: анімістичний, фетишний, тотемний, космогонічний, астральний, есхатологічний, міфонімний. Виділено два ключові типологічні різновиди, що представлені у міфологічному коді культури: анімістичний етносубкод культури, що позначає явища природи та предмети навколишнього світу, які мають душу чи дух; космогонічний етносубкод культури, що репрезентований у загальній світобудові, розвиток якої іде в напрямку від початкового хаосу до впорядкованого. Перспективу дослідження визначено в послідовному зіставленні вияву фразеологічних одиниць із компонентом 'міфологічна істота' в українській та англійській мовах.

Ключові слова: фразеологічна одиниця, міфологічна істота, міфологічний код культури, анімістичний етносубкод культури, космогонічний етносубкод культури.

Yu. S. Bezv,

Vasyl' Stus Donetsk National University,

Department of General and Applied Linguistics and Slavic Philology Assistant

PHRASEOLOGICAL UNITS WITH THE 'MYTHOLOGICAL BEING' COMPONENT IN THE ENGLISH NATIONAL LANGUAGE WORLDVIEWS: PHRASEOSEMANTIC CLASSIFICATION

The article elaborates the typology of mythological beings that are actualized in phraseological units of the English language. The very essence of the representation of the mythological code of culture by means of English phraseology is defined. The object of research is phraseological units of the English language with the component

'mythological creature', the subject is the mythological code of culture, which is represented by mythological creatures.

The research used the following methods: logical-conceptual method, generalization and systematization method, descriptive method. As special methods, the method of component analysis (for the identification and selection of phraseological units of the English language with the component 'mythological creature'), the method of parametric analysis of the semantic structure (for the distribution of phraseological units according to the appropriate groups of ethno-subcodes) is used.

The mythological code of culture is positioned in the study as a set of images of archaic, primitive religious ideas of people, arising from general provisions, which are the basis of theoretical mythology and serve as a kind of translator of worldviews of a person. In phraseology, the mythological ethnocode of the spiritual culture is correlated with the figurative basis of the primary word combination of the phraseological unit, formed under the influence of mythological thinking in the system of the spiritual culture of the ethnos. The systematization of types of ethnosubcodes in the space of the mythological ethnocode of culture is natural on the basis of mythological ideas about the universe and human existence in it. Within the mythological code of culture, 7 typological varieties are distinguished: animistic, fetish, totemic, cosmogonic, astral, eschatological, mythonymic. Two key typological varieties represented in the mythological code of culture are distinguished: the animistic ethnosubcode of culture, which denotes natural phenomena and objects of the surrounding world that have a soul or spirit; the cosmogonic ethnosubcode of culture, which is represented in the general world structure, the development of which goes in the direction from the initial chaos to the orderly one. The perspective of the research is defined in the sequential comparison of the expression of phraseological units with the component "mythological creature" in Ukrainian and English languages.

Key words: phraseological unit, mythological being, mythological cultural code, animistic ethnosubcode of culture, cosmogonic ethnosubcode of culture.

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Дослідженням міфологічного коду культури в англійській мові займаються Джозеф Кемпбелл [9], Карл Густав Юнг [8], Роберт Грейвз [10] та ін. **Актуальність роботи** зумовлена необхідністю типологічного визначення фразеологізмів із компонентом 'міфологічна істота' в англійській мові.

Аналіз досліджень проблеми. У сучасних лінгвокультурологічних та етнолінгвістичних дослідженнях основним поняттям є «код культури». У науковій літературі існує декілька визначень цього терміна, зокрема: 1) від лат. codex «книга» та cultura «культура» – це семіотична система, що кодує певний зміст; 2) це сукупність знаків (символів) та їх смислів, котрі наявні в будь-якому предметі культури певної національної лінгвокультурної спільноти (знаходить вияв також в етнічній мові, мовній картині світу) [1, с. 74]; 3) це відповідна національна етнокультурна інформація, що кодується у формі, здатній ідентифікувати культуру, через сукупність вторинних знаків і символів, наділених такими смислами (та їх комбінаціями), які можуть проявля-

тись у предметах матеріальної та духовної діяльності людини на рівні семіотичного простору [4, с. 62]; 4) це мережа членування, категоризації, оцінок інтеріоризованого світу та внутрішнього досвіду людини, зумовлена культурою певного етносу й репрезентована в семіотичних системах природної мови, мистецтва, обрядів, звичаїв, вірувань, а також у нормах моралі, поведінці членів етнічної спільноти [5, с. 43].

Основою фольклорних традицій, релігійних систем і художньої творчості є міф, він постає давнім способом розуміння та пояснення світу. О. Потебня та О. Колесник досліджували зв'язок між міфом і мовою. Учені стверджують, що міф виник із мови та її семантики. Науковці описують міфологію як вираження єдиного можливого способу розуміння, який не ставить питань про його достовірність і тому не прагне її довести [4, с. 150].

Ключовим елементом для розуміння основних характеристик міфологічного кодування є міфологема, і вона пов'язана з образним засобом відображення реальності та виникає, коли реальність не може бути описана за допомогою логічних і абстрактних понять. У науковій літературі існують такі визначення міфологеми: 1) термін, який використовують для позначення міфологічних сюжетів, сцен, образів, що характеризуються глобальністю, універсальністю й активно поширені у культурах народів світу [4, с. 151]; 2) мовний носій міфу, різновидами якого за мовним статусом є текст, наратив, висловлення, власне ім'я, а за характером референції – транснаціональні, національні, групові й особистісні міфологеми [6, с. 352]; 3) атрибутивно-образний фрагмент міфологічної картини світу, що відбиває міфологічну дійсність у дзеркалі індивідуальних і народних уявлень [2, с. 169].

Дослідження міфологічної духовної культури стали досить актуальними у XXI ст. Вчені доводять, що мова є ключем до розгадування складної семантики культури. Смысловий простір охоплює цілу низку співвідносних понять і концептів, таких як міф – культура, міф – мова, фразеологізм – міфологема. Міфологема підпорядковує семантику фразеологічної одиниці і впливає на її функціонування [4, с. 152].

У фразеології міфологічний етнокод духовної культури пов'язаний з образною основою первинного словосполучення фразеологічної одиниці, створеної під впливом міфологічного мислення в системі духовної культури народу.

Метою дослідження постає встановлення типології міфологічних істот, актуалізованих у фразеологічних одиницях англійської мови із визначенням самої суті репрезентації міфологічного коду культури засобами англійської фразеології. Для успішної реалізації мети необхідно вирішити такі **завдання**: 1) кваліфікувати основні погляди на міфологічний код та його субкоди; 2) визначити кваліфікаційні й типологічні ознаки міфологічного коду культури та етносубкоду як його окремого різновиду; 3) схарактеризувати систему етносубкодів, що утворюють міфологічний код культури (на матеріалі англійської фразеології).

Об'єктом дослідження є фразеологічні одиниці англійської мови з компонентом 'міфологічна істота', **предметом** постає міфологічний код культури, який репрезентують міфологічні істоти.

Джерельна база охоплює фразеологічні одиниці дібрані шляхом суцільного обстеження з авторитетної лексикографічної праці англійської мови [11].

Фактичний матеріал дослідження становлять 74 англійськомовні фразеологічні одиниці із компонентом 'міфологічна істота'.

Методи дослідження: логіко-поняттєвий, узагальнення та систематизації, описовий. Як спеціальні методи застосовано метод компонентного аналізу фразеологічної одиниці (для ідентифікації й відбору фразеологічних одиниць англійської мови з компонентом 'міфологічна істота'), метод параметричного аналізу семантичної структури фразеологізму (для розподілу фразеологічних одиниць за відповідними групами етносубкодів).

Наукова новизна дослідження полягає в типологізації фразеологічних одиниць із компонентом 'міфологічна істота'. **Теоретична цінність роботи:** уточнено кваліфікаційні та типологічні ознаки реалізації міфологічного коду культури в англійській фразеології. **Практична цінність роботи** виявляється в тому, що її матеріал можна використати під час викладання вишівських курсів «Сучасна англійська мова» (розділ «Фразеологія»), «Лінгвокультурологія», у шкільних курсах з англійської мови під час вивчення теми «Фразеологія», а також у зіставних дослідженнях фразеологічних одиниць здобувачів вищої освіти галузі знань 03 «Гуманітарні науки»; для укладання лексикографічних праць.

Виклад основного матеріалу. Класичне групування міфологічного мислення виділяє сім видів етносубкодів міфологічного етнокоду: астральний, есхатологічний, тотемний, фетишний, міфонімний, анімістичний та космогонічний [4, с. 153].

Астральний етносубкод культури. Основою астральної міфології стали уявлення про зірки та планети. У давніх міфологічних системах зірки та сузір'я могли мати вигляд тварини, дерева або мисливця. Як символічна сцена або ілюстрація до міфу розумілося розташування зірок на небі. Людина зверталася до небесних сил тому що сонце, місяць і зорі були незвідані нею світила, які одночасно приваблювали та лякали [4, с. 164].

Есхатологічний етносубкод культури. Есхатологія – це система релігійних поглядів і уявлень про кінець світу та його подальшу долю, покуту й потойбічне життя, про подальше існування Всесвіту чи його перехід у якісно новий стан. Початок світу було більше описано, ніж уявлення про його кінець, тому в архаїчній міфології есхатологія розвинена недостатньо. Також есхатологічні міфи відображають страшні глобальні події: всесвітній потоп, перетворення всесвіту в хаос тощо [4, с. 170].

Тотемний етносубкод культури. Тотемізмом називають специфічну форму первісного світосприйняття, яка включає в себе комплекс обрядів, ритуалів, релігійних уявлень та вірувань щодо існування надприродних зв'язків між певною родовою групою людей і видом тварин, рослин або птахів. Ця віра полягає в поклонінні тотему, який вважається покровителем племені [4, с. 165].

Фетишний етносубкод культури. Фетишизм – це віра в те, що предмети та речі мають надприродні властивості, за якими їм приписують сакральне значення,

що ґрунтується на прадавніх уявленнях та виявляється в культурі та поклонінні цим об'єктам. У минулому люди не розмежовували матеріальний та нематеріальний світи, людину та природу, дії та предмети. Згідно з їхнім розумінням дух дерева або лісу міг перебувати в предметі з дерева, а на витвір людини можна було передати дух самої людини-творця [4, с. 162].

Міфонічний етносубкод культури. Міфонім – це ім'я будь-якої сфери ономастичного простору в міфах, епопеях, казках, билинах. Використання міфоніму в художньому тексті може допомогти виявити національно-культурні особливості окремого етносу. Саме первісні міфологічні уявлення етносу були покладені в основу формування світогляду людини, її духовної культури [4, с. 171-174].

Анімістичний етносубкод культури. Анімізм означає віру в наявність душ або духів у природних явищах і предметах навколишнього середовища і поширений в різних культурах [4, с. 155-156].

Космогонічний етносубкод культури. На створенні світу від початкового хаосу до відносно впорядкованої структури зосереджена стародавня міфологія, яка має розвинуту космогонію. Такі дослідження вивчають походження й розвиток космічних тіл та їх систем, зірок, Сонячної системи та всіх тіл, що входять до неї, таких як Сонце, планети (включаючи Землю) тощо [4, с. 166].

Останні два етносубкоди культури є ключовими в нашому студіюванні.

До анімістичного етносубкоду культури зараховуємо такі міфологічні істоти: англ. *devil*, англ. *angel*, англ. *God*, англ. *ghost*, англ. *Lord*, англ. *damn*, англ. *saint*, англ. *witch*, англ. *demon*, англ. *Lucifer*, англ. *Satan* (11 істот, 68 ФО).

Devil. Зла істота, часто представлена в людській формі, але з хвостом і рогами [8].

1) англ. **as the devil** 'надзвичайно, жажливо': (1) англ. *She's proud as the devil when her back's to the wall* (J. Galsworthy);

2) англ. **between the devil and the deep sea** 'опинитися в складній ситуації, коли доводиться вибирати між двома однаково неприємними варіантами дій': (2) англ. *Keith. Sir William's between the devil and the deep sea, as it strikes me* (J. Galsworthy);

3) англ. **blue devils** 'занепад настрою, зневіра, меланхолія': (3) англ. *Guards knew when blue devils had seized the inmates of these cases, they couldn't eat* (Th. Dreiser);

4) англ. **the devil alone knows** 'ніхто не знає': (4) англ. *It's a hopeless case. I've done everything I possibly can to help him and the devil alone knows what I can do next* (SPI);

5) англ. **the devil of it** 'надзвичайно складний або серйозний тип чогось': (5) англ. *Andy lost his notebook and the devil of it was that the notebook contained all his homework for the coming week* (DAI);

6) англ. **the devil rebuking sin** 'про людину, яка засуджує те, в чому вона сама ґрішна': (6) англ. *A. I do wish Jim would stop drinking a bit. Even Evans was on to him last night, trying to make him stop it a bit. B. Evans? You don't mean it! The devil rebuking sin with a vengeance* (SPI);

7) англ. **the devil take the hindmost** 'кожна людина має дбати (або дбає) про свої інтереси, незважаючи на долю інших': (7) англ. *Under 'In God We Trust' on our dollar might be written: 'The Devil Take the Hindmost!' – that is, the laborer* (Th. Dreiser);

8) англ. **each for himself and the devil take the hindmost** 'описати або прокоментувати ситуацію, яку ви не схвалюєте, оскільки люди роблять лише те, що найкраще для них самих, не думаючи про інших людей': (8) англ. *Capitalism is ruthless on this point: its principle is 'Each for himself and the devil take the hindmost!'* (B. Shaw);

9) англ. **fear smb. (smth.) as the devil fears holy water** 'боятися чогось або когось': (9) англ. *In spite of the lip service they pay to national feelings in Scotland and Wales, The Government and the Tory opposition fear the issue of self-government as the devil fears holy water* ('Morning Star');

10) англ. **give the devil his due** 'визнавати позитивні якості людини, яка неприємна або не подобається': (10) англ. *Constance. John has always been an excellent father. Let us give the devil his due* (W.S. Maugham);

11) англ. **love smb. (smth.) as the devil loves holy water** 'ненавидіти; втекти від чогось або когось': (11) англ. *We love the tax collector as the devil loves holy-water* (DEI);

12) англ. **like the devil** 'докладати багато зусиль до чогось, дуже швидко': (12) англ. *It leaks like the devil, and seeps into half the low wells at the bottom of the town* (A.J. Cronin);

13) англ. **paint the devil blacker than he is** 'зображувати в похмурому світлі (що-н.): (13) англ. *A. His behaviour is extraordinary, but I suppose it's just eccentricity B. Eccentricity be blowed! The man's just a criminal! – I know it. A. Steady on! I know he's a pretty bad sort of chap, but there's no need to paint the devil blacker than he is* (SPI);

14) англ. **pull the devil by the tail** 'боротися з бідністю, постійно відчувати грошові труднощі': (14) англ. *Ellie. He always used to say he could succeed if he only had some capital. He fought his way along, to keep a roof over our heads and bring us up well, but it was always a struggle: always the same difficulty of not having capital enough. I don't know how to describe it to you. Mrs. Hushabye. Poor Ellie! I know. Pulling the devil by the tail. Ellie (hurt). Oh no. Not like that. It was at least dignified. Mrs. Hushabye That made it all the harder, didn't it? I shouldn't have pulled the devil by the tail with dignity I should have pulled hard* (B. Shaw);

15) англ. **serve the devil for God's sake** 'поводитися негідно, прикриваючись благими намірами': (15) англ. *Do you suppose I would betray my mistress, because I see cause to doubt of her religion? – that would be a serving, as they say, the devil for God's sake* (W. Scott);

16) англ. **talk of the devil and he will appear** 'посилання на когось, хто з'являється несподівано під час розмови': (16) англ. *Mrs. Shuttleworth. I am convinced that after six months of marriage Leicester Paton would forget that he'd ever been a bachelor... Taylor. Mr. Leicester Paton has called madam. I said I didn't know if you could see him. Victoria. Talk of the devil. Oh yes, bring him up here* (W.S. Maugham);

17) англ. **whip the devil round the post** 'обійти або уникнути труднощів чи дилеми за допомогою вигаданого виправдання чи пояснення': (17) англ. *'Rigdon wants to speak a man cried Will you hear him! Some shouted 'No', but a strong voice rose above the din 'Let him whip the devil around the stump! Let him speak!'* (V. Fisher).

Angel. Дух, який вважається слугою Бога і посланий Богом, щоб передати повідомлення або виконати завдання [7]. Ангелів часто зображують одягненими в біле, з крилами.

1) англ. **the angel of death** 'ангел, який опікується смертю, збирає душі після смерті, завершує життя в призначеній смерті': (18) англ. *Another effect of his bereavement was the strange lessening of friction in his home life. Lenore, softened perhaps by the passing wings of the Angel of Death, became kinder in her everyday manner, drank a little less and made fewer sarcastic wisecracks* (N Coward);

2) англ. **an angel of light** 'добра людина, яка подобається всім': (19) англ. *But shake me a cocktail, angel, would you? I need a good kick - you angel of light!* (D.H. Lawrence);

3) англ. **an angel of mercy** 'той, хто турботливий, співчутливий, сповнений доброти, дає надію іншим, любов випромінюється від них, і любов дарується без власних намірів': (20) англ. *The women rolled bandages and wore Red Cross uniforms and thought of themselves as angels of Mercy* (J. Steinbeck);

4) англ. **as an angel** 'добрий, милий': (21) англ. *We called the nurse an angel of mercy because she was kind as an angel to her patients;*

5) англ. **avenging angel** 'прагнення або отримання помсти': (22) англ. *All of us loved Mammy... at times an avenging angel. She appears in a great many of Bill's books. She it was who was faithful; she was the one who endured* (J. Faulkner);

6) англ. **enough to make the angels weep** 'щось настільки тривожне, що змушує людину втрачати надію та віру': (23) англ. *It is enough to make the angels weep, to find such a couplet as this* (W. Black);

7) англ. **entertain an angel unawares** 'зустрітися та поговорити з людиною, яка славиться святістю життя, не знаючи її особи': (24) англ. *Who would have thought of Mr. Mottram doing so well? And so many of his friends who used to stay here?.. We were entertaining angels unawares* (E. Waugh);

8) англ. **fallen angel** 'той, хто зараз переживає важкі часи або мав погане минуле': (25) англ. *To him she appeared a very angel dropped from the sky, and all the more easy to get on with for being a fallen one* (S. Butler);

9) англ. **guardian angel** 'ангел на небі; хтось, хто гарантує вашу безпеку': (26) англ. *'Well, you'd better know everybody, said Mr. Ingleby... 'Miss Rossiter and Miss Parton are our guardian angels - type our copy, correct our grammar, provide us with pencils and paper and feed us on coffee and cake'* (D.L. Sayers);

10) англ. **join the angels** 'померти': (27) англ. *I shall continue to write until the time comes to join the angels* (M. Twain);

11) англ. **like an angel** 'божественний, незрівнянний': (28) англ. *Cooks like an angel and that's not her only attraction* (D du Maurier);

12) англ. **a little lower than the angels** 'майже ангел, справжній ангел (про людину надзвичайних заслуг)': (29) англ. *No man, not even one who was only a little lower than the angels, could live through the work that Shakespeare did, from Hamlet to Antony and Cleopatra, without paying for it in health* (W. Raleigh);

13) англ. **ministering angel** 'добросерда людина, особливо жінка, яка доглядає або втішає інших': (30) англ. *When pain and anguish wring the brow, A ministering angel thou* (W. Scott);

14) англ. **rush in where angels fear to tread** 'безглуздо діяти, якщо людина не знає багато про те, що він або вона робить': (31) англ. *Not a second time would she rush in where angels feared to tread!* (J. Galsworthy);

15) англ. **speak of angels and they flap their wings** 'означає, що якщо говорити про хороші речі, то хороші речі стаються': (32) англ. *There is a saying: 'Speak of angels and they flap their wings.' The two friends call me back from their stroll, and there was a letter for Lanny with a Swiss stamp on it forwarded from Juan. 'Kurt!' he exclaimed, and opened it quickly* (U. Sinclair);

16) англ. **wrestle with an angle** 'боротися з могутнім супротивником': (33) англ. *When Wallace sent him his first sketch Darwin had to wrestle with his angel, tempted as he was to put forth a prior claim. In the end the papers of both were published jointly* (V.W. Brooks).

God. Дух або істота, яка, як вважають, контролює якусь частину всесвіту чи життя і якій часто поклоняються за це, або щось, що представляє цього духа чи істоту [7].

1) англ. **be with God** 'померти, загинути, покинути цей світ': (34) англ. *She's with God', said Mr Enstone* (I. Murdoch);

2) англ. **by God!** 'використовується як присяга, щоб підкреслити правдивість пов'язаного твердження': (35) англ. *The door was opened, and the master of the guard walked in. 'By God!' I thought, 'I am trapped!'* (W.S. Maugham);

3) англ. **go God** 'померти, загинути, покинути цей світ': (36) англ. *Malaga. A beautiful city. After my marriage I went there with my wife, who now, alas, has gone to God* (A.J. Cronin);

4) англ. **God Almighty** 'мати силу зробити все': (37) англ. *'What were you saying to MacDonald?' 'Trying to cure him of thinking he's God Almighty. But that's an impossible task'* (A. Christie);

5) англ. **God bless you!** 'вигук, що виражає подив, страх тощо; реакція на чхання': (38) англ. *'God bless my soul!' said Mr. Peter Hope. 'What is it?'* (J.K. Jerome);

6) англ. **God damn (it)!** 'використовується для вираження гніву чи досади на когось': (39) англ. *'What're you doing down here, Betty?..' 'Allegra, God damn it'* (K. Winsor);

7) англ. **a god from (out of) the machine** 'використовується для позначення надуманого, малоймовірного вирішення проблеми': (40) англ. *He, Hal Warner, would play the god out of a machine in this case, and in several others equally pitiful* (U. Sinclair);

8) англ. **God grant** 'використовується для вираження бажання, щоб щось відбулося': (41) англ. **God grant that my suspicions may prove groundless!** (G. Green);

9) англ. **God knows, – I don't!** 'ніхто не знає; незрозуміло': (42) англ. A. Now you've lost this job, whatever are you going to do next? B. **God knows – I don't!** (SPI);

10) англ. **God willing** 'використовується для того, щоб сказати, що хтось сподівається і очікує зробити або статися, якщо не виникне проблем': (43) англ. Mr. Gott, I have to go away... I shall be back on Monday morning – **God willing** (M. Innes);

11) англ. **God wot** 'підкреслює істинність твердження, яке супроводжує': (44) англ. ...he is a lovesome thing, **God wot** (M. Innes);

12) англ. **my God!** 'використовується, щоб показати, що ви здивовані, роздратовані чи веселі, або щоб підкреслити те, що ви говорите': (45) англ. **My God, this guy drives fast, Casey thought** (F. Knebel and Ch. Bailey);

13) англ. **honest to God** 'щиро; насправді': (46) англ. But if they don't want me, I don't know what I'll do – **honest to God, Dolly...** (J.B. Priestley);

14) англ. **a tin god** 'пишна людина': (47) англ. The new little blond girl obviously looked up to him, to Frank, as if he was some sort of **a tin god** (J. Jones);

15) англ. **ye gods and little fishes** 'вигук, який виражає подив': (48) англ. '**Ye Gods and Little Fishes,**' said Sir Henry, 'can it be?' (A. Christie).

Ghost. Дух померлої людини, іноді представлений як бліде, майже прозоре зображення цієї людини, яке, як вважають, з'являється тим, хто живий [7].

1) англ. **the ghost walks** 'використовується в театрі, щоб пояснити, що актори будуть виступати, тому що їм гарантовано оплату': (49) англ. It'll be Saturday or Monday before **the ghost walks** (J.B. Priestley);

2) англ. **give up the ghost** 'померти, перестати працювати (про машину)': (50) англ. Oh Nola girl, if you knew what mystery we've been undergoing, you'd be considerate and fetch us a drink before we **give up the ghost** (C. MacInnes);

3) англ. **lay a ghost** 'нарешті перестане вас турбувати спогад про неприємну ситуацію або подію': (51) англ. This girl is the daughter of the man who once owned Jon's mother as a negros slave was owned. You can't **lay that ghost; don't try to, June!** (J. Galsworthy);

4) англ. **look as if one had seen a ghost** 'виглядати наляканим, шокованим або блідим від переляку': (52) англ. What's the matter? You **look like you've seen a ghost** (DEI);

5) англ. **look as a ghost** 'виглядати дуже наляканим і засмученим': (53) англ. When the patient arose from his sick bed, he **looked like a ghost** (DEI);

6) англ. **raise a ghost** 'турбувати спогад про неприємну ситуацію чи подію': (54) англ. We are fighting here against **ghosts raised** by ourselves (OED).

Lord. Бог або Ісус Христос (у християнській релігії) [7].

1) англ. **by the Lord Harry!** 'вираз гніву або розчарування': (54) англ. You didn't do it and you don't intend to, and, **by the Lord Harry, I want to know why** (Fr. Norris);

2) англ. **Good Lord!** 'вставне слово або вигук, який людина вживає, коли вона вражена, здивована або шокована чимось, що побачила або почула': (56) англ. **Good Lord, I didn't know you were upset about your change of job** (M. Dickens);

3) англ. **the Lord Harry** 'Диявол, Сатана': (57) англ. *Our generation, I guess we still got a lot of the Lord Harry in us* (S. Lewis);

4) англ. **Lord have mercy (on us)** 'вираз, який використовується через розчарування та відсутність чіткого вирішення проблеми': (58) англ. *Tom: "That stripper you banged in the casino elevator that one night says she might be pregnant." Joe: "What!? Not again! Lord have mercy..."*.

Damn. Прокляття – причина бід і нещастя [7].

1) англ. **damn it (all)!** 'використовується, щоб показати, що хтось сердиться або роздратований': (59) англ. *Damn it, I love u...* (W. Thackeray);

2) англ. **damn your eyes!** 'прокляття, сказане в гніві': (60) англ. *Shaw. Go away. Damn your eyes! Get out – get out!* (N. Coward).

Saint. Свята особа, напр. той, хто був офіційно удостоєний цього титулу християнською церквою [7].

1) англ. **enough to make a saint swear** 'навіть у святого терпець може увірватися': (61) англ. *The remonstrances... I have received have been enough to make a saint swear* (Fr. Marryat, 'Percival Keene', ch XXVI);

2) англ. **a plaster saint** 'людина, яка показує себе без моральних вад чи людської слабкості': (62) англ. *I'm not any plaster saint. I want life, I want adventure* (E.S. Gardner).

Witch. Жінка, яка, як вважають, має магичні здібності та використовує їх, щоб завдати шкоди іншим людям або допомогти їм [7].

1) англ. **a white witch** 'людина, яка вірить і використовує чаклунство, переконана, що чаклунство за своєю суттю не є злом, і намагається не бути злом': (63) англ. *She seemed to have a... boundless good will. 'Yes' thought Tuppence, 'you're exactly like a witch, but you're a friendly witch. I expect you're what they used to call a 'white witch'* (A. Christie);

2) англ. **the witch is in it** 'робити що-небудь з магією, з нечистою силою': (64) англ. *...she rose from her struggle with the problem, and said to herself, 'Well, the witch is in it'* (E).

Demon. Злий дух [7].

1) англ. **be a demon for work** 'людина з великою енергією, драйвом тощо': (65) англ. *The speed with which Joe worked won Martin's admiration. Joe was a demon for work* (J. London).

Lucifer. Могутня зла сила і ворог Бога.

1) англ. **proud as Lucifer** 'надзвичайно гордий або задоволений собою': (66) англ. *Man, he was proud, proud as Lucifer* (A.J. Cronin).

Nightmare. Злий дух, який пригнічує людей під час сну [7].

1) англ. **the nightmare and her nine-fold** 'нічні привиди': (67) англ. *Edgar. ... Swithold footed thrice the wold; He met the night-mare and her nine-fold...* (W. Shakespeare).

Satan. Назва, яка використовується християнами та євреями для Диявола (= могутня зла сила і ворог Бога) [7].

1) англ. **satan rebuking sin** 'про людину, яка засуджує те, в чому вона сама грішна': (68) англ. *George, who spends a pound on cigarettes, blames Jane for smoking too much – a case of Satan rebuking sin* (CDEI)

До космогонічного етносубкоду культури належить: англ. *Adam* (1 істота, 6 ФО).

Adam. В англійській культурі Адам – це перша людина, батько всього роду людського. Тіло Адама було створене з 8 компонентів: вода – кров, каміння – кістки, сонце – око, земля – плоть, коріння – зв'язки, вітер – дух, хмари – думки, вогонь – тепло. Адам та Єва є символом втрати безсмертя через порушення наказу Бога [3].

1) англ. **the old Adam** 'гріховність людської натури': (69) англ. *Occasionally the old Adam – or should one say Eve? – would assert itself in my aunt and then, still thoughtful for others, she would descend into the kitchen and be disagreeable to Amy our new servitor, who never minded it* (J.K. Jerome);

2) англ. **Adam's ale (або wine)** 'вода': (70) англ. *Some take a glass of porter to their dinner, but I slake my thirst with Adam's wine* (EI);

3) англ. **not to know smb. from Adam** 'не знати / ніколи не зустрічати когось': (71) англ. *'He called to see my Governor this morning', replied Mr. Chuckster; 'and beyond that, I don't know him from Adam'* (Ch. Dickens);

4) англ. **(as) old as Adam** 'дуже старий': (72) англ. *She had tempted him, yes, but he would not use that excuse as old as Adam* (P.S. Buck);

5) англ. **one's outward Adam** 'тлінна плоть, тіло'.

6) англ. **since Adam was a boy** 'дуже давно, з давніх-давен, з незапам'ятних часів'.

Висновки та перспективи дослідження. У межах міфологічного коду культури виокремлюють 7 типологічних його різновидів: анімістичний, фетишний, тотемний, космогонічний, астральний, есхатологічний, міфонімний. Міфологічні істоти репрезентовані в межах анімістичного етносубкоду культури, що позначає явища природи та предмети навколишнього світу, які мають душу чи дух (11 істот, 68 ФО); космогонічного етносубкоду культури, що репрезентується в загальній світобудові, розвиток якої іде в напрямку від початкового хаосу до впорядкованого (1 істота, 6 ФО).

Перспективу дослідження вбачаємо в послідовному зіставленні вияву фразеологічних одиниць із компонентом 'міфологічна істота' в українській та англійській мовах.

Література

1. *Бацевич Ф. С.* Словник термінів міжкультурної комунікації. URL: <http://terminymizhkultkomunikacii.wikidot.com/slovyk>
2. *Жайворонко В. В.* Українська етнолінгвістика: Нариси: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Довіра, 2007. 262 с.
3. *Лукаш Г. П.* Словник конотативних назв. Вінниця: ДонНУ ім. Василя Стуса, 2017. 280 с.

4. Савченко Л. В. Феномен етнокодів духовної культури у фразеології української мови: етимологічний та етнолінгвістичний аспекти. Сімферополь: Доля, 2013. 600 с.
5. Селіванова О. О. Міфологемна мотивація номінативних одиниць (на матеріалі української мови). *Мовознавство*. 2006. № 6. С. 41-51.
6. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
7. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/>
8. Carl G. Jung. *Man and His Symbols*. Random House Publishing Group. 1964. 320 p.
9. Joseph Campbell. *The Hero with a Thousand Faces* New World Library. 2008. 418 p.
10. Robert Graves. *The White Goddess: A Historical Grammar of Poetic Myth*. Farrar, Straus and Giroux. 1948. 511 p.
11. Siefring J. *The Oxford Dictionary of Idioms*. 2004. 340 p.

References

1. Batsevych, F. S. *Dictionary of terms of intercultural communication [Slovnýk terminiv mizhkulturnoi komunikatsij]*. URL: <http://terminymizhkultkomunikacii.wikidot.com/slovnýk>
2. Zhaivoronok, V. V. (2007), *Ukrainian ethnolinguistics: Essays: teaching. manual for students higher education institutions [Ukrainska etnolinhvistyka: Narysy: navch. posib. dlia stud. vyshch. navch. zakl]*, Dovira, Kyiv, 262 p.
3. Lukash, H.P. (2017), *Dictionary of connotative names [Slovnýk konotatyvnykh nazv]*, DonNU im. Vasylia Stusa Vinnytsia, 280 p.
4. Savchenko, L.V. (2013), *The phenomenon of ethnocodes of spiritual culture in the phraseology of the Ukrainian language: etymological and ethnolinguistic aspects [Fenomen etnokodiv dukhovnoi kultury u frazeolohii ukrainskoi movy: etymolohichnyi ta etnolinhvistychnyi aspekty]*, Dolia, Simferopol, 600 p.
5. Selivanova, O. O. (2006), *Mythological motivation of nominative units (on the material of the Ukrainian language) [Mifolohemna motyvatsiia nominatyvnykh odynyts (na materialy ukrainskoi movy)]*, *Movoznavstvo*, 2006, № 6, pp. 41-51.
6. Selivanova, O. (2006), *Modern linguistics: a terminological encyclopedia. [Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediia]*, Dovkillia-K, Poltava, 716 p.
7. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/>
8. Carl, G. Jung. (1964), *Man and His Symbols*. Random House Publishing Group, 320 p.
9. Joseph, Campbell (2008), *The Hero with a Thousand Faces*, New World Library, 2008, 418 p.
10. Robert, Graves (1948), *The White Goddess: A Historical Grammar of Poetic Myth*, Farrar, Straus and Giroux, 511 p.
11. Siefring, J. (2004), *The Oxford Dictionary of Idioms*, 340 p.